

Pokretanje programa u OS-u

Ljuska, varijable okoline, pokretanje programa s fork+exec

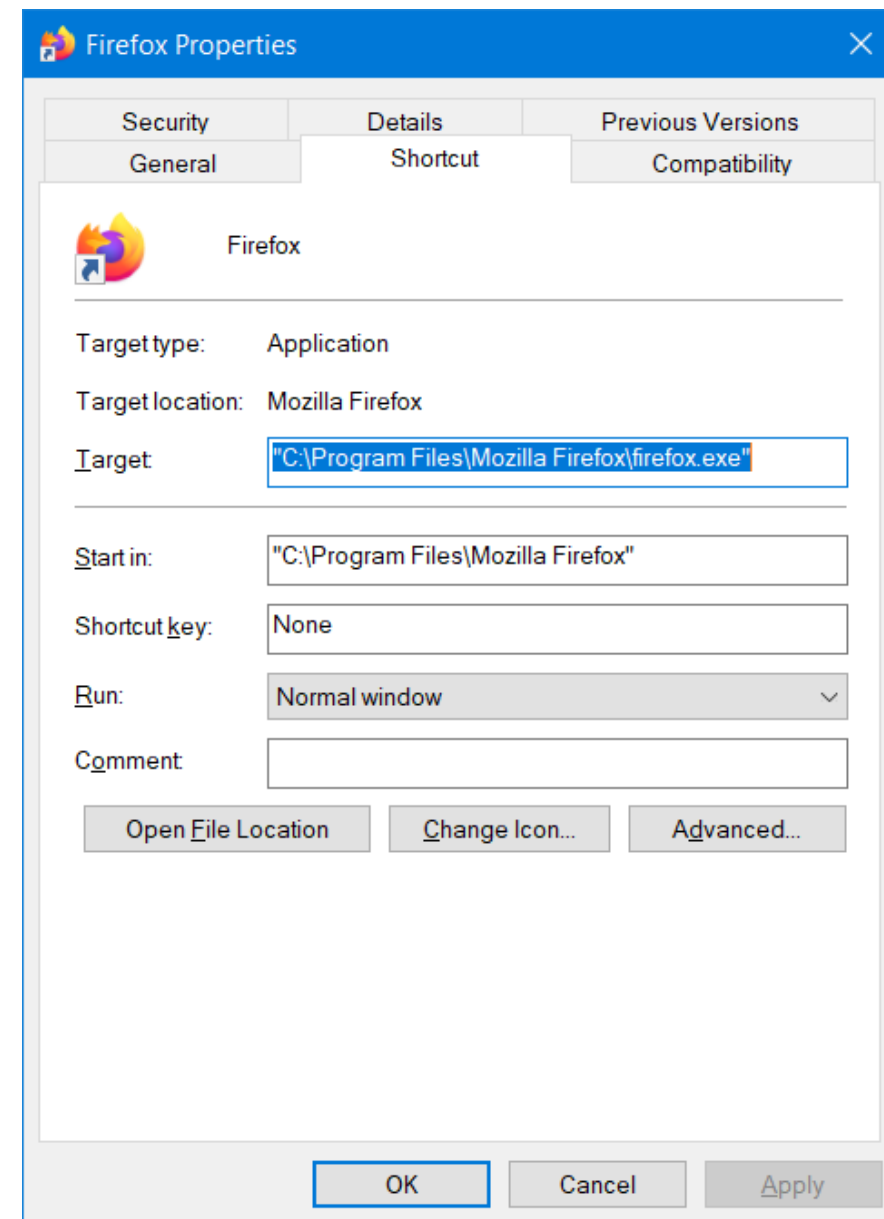
Kako korisnik pokreće programe?

- ❑ Koriste se dodatni pomoćni programi
 - programi koju upravljaju grafičkim sučeljem
 - preko naredbene ljske (Command Prompt, shell)

- ❑ Kako ti dodatni programi pokreću tražene programe?
 - koriste sučelje OS-a
 - npr. `CreateProcess()` na Windows operacijskim sustavima
 - npr. **`fork()` + `execvpe()`** na Linuxu

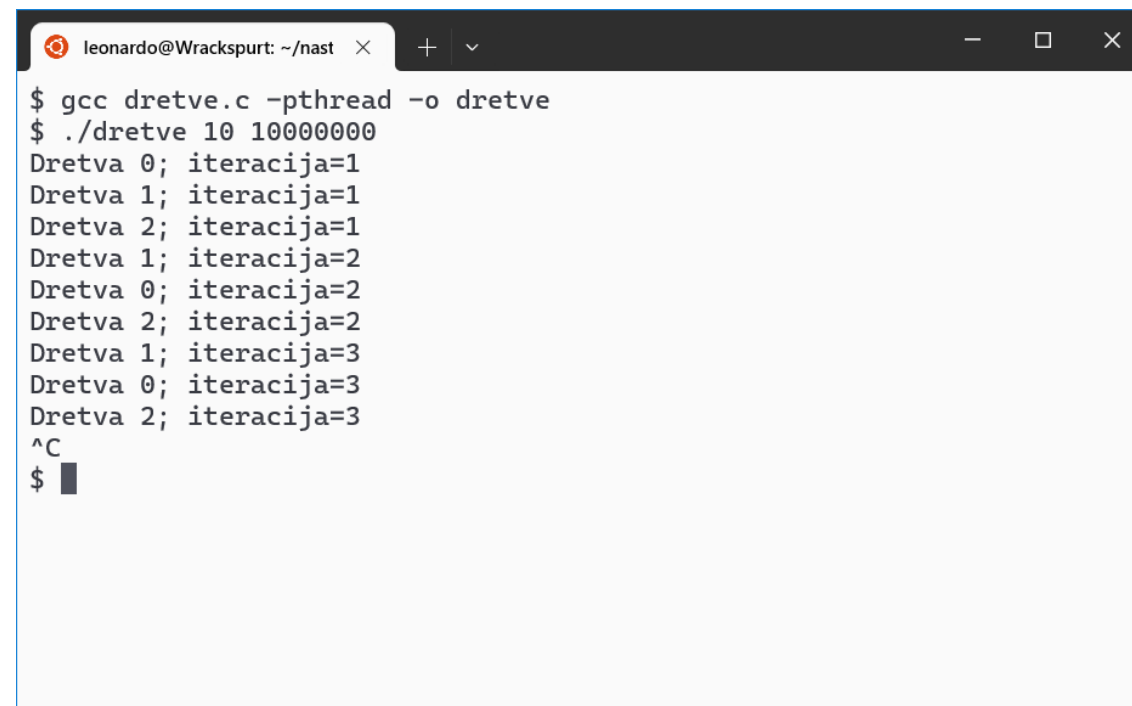
Pokretanje kroz grafičko sučelje

- ❑ „Klik” na poveznicu (*shortcut*)
- ❑ Što sve piše u poveznici?
 - putanja do programa
 - početni direktorij
- ❑ Je li to dovoljno da program radi?
 - može biti, ovisno o programu
 - mogu se dodati argumenti nakon imena programa („Target”)
 - program može pristupiti **varijablama okoline** koje sadrže dodatne informacije o okolini u kojoj se program pokreće

Pokretanje kroz naredbenu ljusku

- ☐ Ime programa se ručno upisuje
- ☐ Ako nije u trenutnom direktoriju ili „u putanji” onda treba i cijeli put do programa
- ☐ Mogu se zadati argumenti nakon imena programa
- ☐ Program može pristupiti **varijablama okoline**
- ☐ Program može biti s grafičkim sučeljem ili tekstualnim, kada čita i piše u isti terminal ljuske
- ☐ Može se pokretati u prvom planu (*foreground*) ili u pozadini (*background*)
- ☐ Program se traži u direktorijima koji su navedeni u varijabli okoline *PATH* (ako nije zadana apsolutna/relativna putanja s / ili ./)


```
leonardo@Wrackspurt: ~/nast
$ gcc dretve.c -pthread -o dretve
$ ./dretve 10 100000000
Dretva 0; iteracija=1
Dretva 1; iteracija=1
Dretva 2; iteracija=1
Dretva 1; iteracija=2
Dretva 0; iteracija=2
Dretva 2; iteracija=2
Dretva 1; iteracija=3
Dretva 0; iteracija=3
Dretva 2; iteracija=3
^C
$
```

Foreground vs Background (UNIX Ijaska)

- ❑ Program u prvom planu ima „kontrolu” nad ulazom terminala
 - može čitati znakove koje korisnik upisuje (stdin, npr. scanf)
 - može slati signale „izravno” pokrenutom procesu
- ❑ Program iz prvog plana se može postaviti u pozadinu (npr. sa *Ctrl+Z* pauzirati te naredom Ijuske *bg*)
- ❑ Pri pokretanju programa u pozadini dodaje se & na kraju
- ❑ Program u pozadini može ispisivati u terminal, ali ne i čitati
- ❑ Obično su to programi koji ne traže interakciju s korisnikom
- ❑ Standardni ulaz, izlaz i izlaz za greške se mogu preusmjeriti iz, tj. u datoteku (<>) ili u drugi program (|)
 - `prog < ulaz.txt` – stdin=ulaz.txt
 - `prog > izlaz.txt` – stdout=izlaz.txt
 - `prog1 | prog2` – stdout1=stdin2
 - +puno drugih mogućnosti

Variable okoline

- ❑ oblik: **ime=vrijednost**
- ❑ Variable okoline su varijable koje sadrže dodatne informacije kojima mogu pristupiti programi
- ❑ Npr. ime korisnika, gdje se nalaze neki direktoriji, programi, tip OS-a i slično
- ❑ Na Windowsima se mogu vidjeti kroz grafičko sučelje ili naredbom *set* u *Command Prompt-u*
- ❑ Na Linuxu s više naredbi, npr. *printenv*

```
C:\Users\Student>set  
(samo neke od varijabli)  
COMPUTERNAME=RACUNALCE  
OS=Windows_NT  
Path=C:\Program Files\[+puno toga]  
PROCESSOR_ARCHITECTURE=AMD64  
SystemDrive=C:  
USERNAME=Student  
windir=C:\WINDOWS
```

```
$ printenv  
(samo neke od varijabli)  
NAME=Racunalce  
PWD=/home/student  
LOGNAME=student  
HOME=/home/student  
USER=student  
PATH=/usr/local/sbin: [+puno toga]  
_=/usr/bin/printenv
```

Dohvat/postavljanje varijable okoline u C-u

- ❑ U ljsuci (*bash*) varijabla se postavlja sa: `export ime-varijable=vrijednost`
- ❑ Više načina dohvata, najjednostavniji preko funkcije *getenv()*
- ❑ Primjer dohvata:
 - neka postoji varijabla okoline: `USER=student`
`char *ime = getenv("USER");`
 - `ime` pokazuje na "student", vrijednost varijable `USER`
 - ako varijable nema povratna vrijednost je `NULL`
- ❑ Postavljanje varijable okoline sa `putenv()`
 - primjer: `putenv("ULAZ=ulazna-datoteka.txt");`
 - postavlja se samo za trenutni proces, ne za druge postojeće procese!
 - nakon postavljanja, novi procesi stvoreni od ovog nasljeđuju te varijable

Pokretanje programa s fork+exec

❑ Uobičajeno pokretanje program iz C-a

1. `fork()` – stvori novi proces iz postojećeg (dupliciraj)
2. u novom procesu:
 - a) prilagodi sve potrebno (ulaz, izlaz, varijable okoline, ...)
 - b) `exec*` – unutar ovog procesa pokreni program

❑ Nekoliko inačica `exec*` funkcija:

- `execl, execlp, execl, execv, execvp, execvpe`
- `npr. int execvpe(char *file, char *argv[], char *envp[]);`
 - o `file` – ime programa (npr. `"/dretve"`)
 - o `argv` – argumenti (npr. `"/dretve", "10", "1000000", NULL`)
 - o `envp` – varijable okoline (npr. `"var1=a", "var2=b"` itd)

Primjer pokretanja programa

```
switch(fork()) {  
    case -1: fprintf(stderr, "fork - greska\n");  
             exit(-1);  
    case 0:  char *args[] = {"/dretve", "10", "1000000", NULL};  
             execvp("/dretve", args);  
             fprintf(stderr, "execvp - greska!\n");  
             exit(-1);  
}
```

- ❑ Postojeći proces (stvoren sa fork) se „prepiše” novim pokrenutim s exec*
- ❑ Nema povratka iz exec* funkcije, osim u slučaju da nije uspješno obavljena